

Ο Αθανάσιος Παΐβανάς μιλά για την ακολουθία του αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Εκδόθηκε και κυκλοφορεί από την Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας ο ψηφιακός δίσκος (CD) με ύμνους από την ασματική ακολουθία του Οσίου Αθανασίου του Αθωνίτου. Το εν λόγω έργο προλογίζει ο Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας, Γέροντας Πρόδρομος. Η κατά πάντα επιμελημένη και καλαίσθητη έκδοση περιλαμβάνει ύμνους (μουσικές συνθέσεις μελοποιών του 18ου, 19ου και 20ου αιώνας) τους οποίους ερμηνεύει ο βυζαντινός χορός «ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΨΑΛΤΙΚΗΣ», υπό την διεύθυνση του Αθανασίου Παΐβανά, ο οποίος και έδωσε αποκλειστική συνέντευξη στην Πεμπτουσία για το περιεχόμενο και την μουσική υφή της έκδοσης.

Πεμπτουσία: Θα θέλαμε να μάθουμε πως προέκυψε αυτή η έκδοση.

Αθανάσιος Παῖβανάς: Το «ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΨΑΛΤΙΚΗΣ» πριν από κάποια χρόνια είχε προτείνει στην Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας να αναλάβει αφίλοκερδώς την παραγωγή ψηφιακού δίσκου στον οποίο θα περιλαμβάνονταν ὕμνοι ἀπὸ τὴν Ασματική Ακολουθία του Αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου. Ο καιρός πέρασε και ἦρθε το πλήρωμα του χρόνου.

Έτσι τον Ιούλιο του 2013 η Ιερά Σύναξη της Μεγίστης Λαύρας με απόφασή της, ενέκρινε την πρότασή μας και ανέθεσε την υλοποίηση του έργου στο «ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΨΑΛΤΙΚΗΣ» γεγονός που αποτελεί μεγάλη τιμή τόσο για τη χορωδία μας όσο και για μένα προσωπικά. Ο ψηφιακός δίσκος – το ένθετο του οποίου προλογίζει ο Καθηγούμενος της Μεγίστης Λαύρας Γέροντας Πρόδρομος – διατέθηκε για πρώτη φορά στο κοινό το οποίο επισκέφθηκε την Ιερά Μονή στην φετινή πανήγυρη του Αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου (Ιούλιος 2014).

Π.: Θα θέλαμε μια «ξενάγηση» στο περιεχόμενο, την υμνογραφία και το ρεπερτόριο του CD.

Α.Π.: Το CD περιλαμβάνει ύμνους του Εσπερινού του Όρθρου και της Θείας Λειτουργίας από την εν χρήσει – στην Μεγίστη Λαύρα – ασματική ακολουθία του Αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου.

Αναλυτικότερα στο CD περιλαμβάνονται ύμνοι:

Από τον Εσπερινό: Το αργό Κεκραγάριο του Ιακώβου, αργά και σύντομα προσόμοια, τα 2 Δοξαστικά του Εσπερινού, το Ιδιόμελο και το Δοξαστικό της Λιτής, το Απολυτίκιον

Από τον Όρθρο: Κάθισμα, Εξαποστειλάρια, αργό Πάσα πνοή Ιακώβου, η Στιχολογία των Αίνων Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, αργό προσόμοιο, Δοξαστικό Ιακώβου Πρωτοψάλτου

Από την Θεία Λειτουργία: Οι Μακαρισμοί, το Απολυτίκιον, το Κοντάκιον Αγίου, το Θεοτοκίον και το cd κλείνει με το Μεγαλυνάριον του Αγίου

Επιλέξαμε μουσικές συνθέσεις κορυφαίων μελοποιών του 18ου, 19ου και 20ου αιώνας, δηλαδή των: Πέτρου Πελοποννησίου, Ιακώβου Πρωτοψάλτου, Γεωργίου Βιολάκη, Πέτρου Βυζαντίου, Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, Κωνσταντίνου Πρίγγου, Θρασυβούλου Στανίτσα.

Π.: Θα θέλαμε να μας εξηγήσετε τι εννοείτε επί τη βάσει του Θρ. Στανίτσα και κατά πόσο σας επηρέασε το μελοποιητικό έργο του;

Α.Π.: Στον ψηφιακό δίσκο περιλαμβάνεται ένα Ιδιόμελο και το Δοξαστικό της Λιτής τα οποία ερμηνεύονται με βάση την μουσική καταγραφή αντιστοίχων ύμνων (από ασματικές ακολουθίες άλλων αγίων) των: Κωνσταντίνου Πρίγγου και του δασκάλου μου Θρασυβούλου Στανίτσα. Τα απολυτίκια που περιλαμβάνονται στο CD, εψάλησαν επί τη βάσει των μουσικών συνθέσεων τις οποίες ψάλλουν οι Πατέρες της Μονής σήμερα και τις έψαλε κατά το παρελθόν ο αείμνηστος γέροντας Διονύσιος Φιρφιρής.

Στην Ψαλτική Τέχνη μείζον και καθοριστικό στοιχείο αποτελεί η απάντηση στο ερώτημα: «ποιος ήταν ο δάσκαλος από τον οποίο ο ψάλλων άκουσε και διδάχθηκε την Ψαλτική Τέχνη; Από πού άκουσε ο δάσκαλος αυτά που διδάσκει;». Αυτό κατά την γνώμη μου είναι το σημαντικό στοιχείο στην Ψαλτική και πολύ πολύ λιγότερο το μελοποιητικό έργο του δασκάλου.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να παραθέσω μια παράγραφο από τον πρόλογο που περιλαμβάνεται στο ένθετο του CD. Αναφέρει μεταξύ άλλων ό άγιος καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας γέροντας Πρόδρομος: «Ἡ ἡδύφθογος ἔρμηνεία, τό «χρῶμα», τό ὕφος, ἡ ἰδιαίζουσα ἐνήχησις καί ἡ ρυθμική ἀπόδοσις τῶν

ὕμνων, ἅπαντα ἀποτελοῦσι πιστά καί γνήσια ἀπηχήματα τῆς μακραίωνος Ψαλτικῆς Παραδόσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεταλαμπαδευσθείσης τῷ Μουσικολογιωτάτῳ Χοράρχῃ τοῦ εἰρημένου Χοροῦ, κυρίῳ κυρίῳ Ἀθανασίῳ Παῖβανᾶ, ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Αὐτοῦ διδασκάλου καί Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Θρασυβούλου Στανίτσα», λόγια ἐξόχως τιμητικά τόσο γιὰ τὴ χορωδία μας τὸ «ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΨΑΛΤΙΚΗΣ» ὅσο καὶ γιὰ τὸ πρόσωπό μου.

Π.: Τὸ CD περιλαμβάνει μέλη συνθετῶν τοῦ 18ου αἰ. καὶ ἐξῆς. Θὰ θέλατε νὰ μας πείτε κατὰ πόσο κάθε ἐποχὴ ἀναδεικνύει νέους συνθέτες καὶ νέα μαθήματα. Πρόκειται γιὰ κάτι ποὺ ἐξαρτάται ἀπὸ τὸ μουσικὸ σύστημα καὶ τὶς λειτουργικὲς ἀνάγκες;

Α.Π: Ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη πρωτίστως εἶναι ἀκουστικὴ (προφορικὴ) παράδοση. Κάθε δάσκαλος μεταφέρει τὴν ἀκουστικὴν παράδοση στοὺς μαθητὲς τοῦ, αὐτοὶ με τὴ δική τους σειρά στοὺς δικούς μαθητὲς κ.ο.κ. Ἔτσι ἐφθάσε διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι τὶς μέρες μας ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη καὶ ἐτσι συνεχίζει. Με βάση αὐτὸν τὸν κανόνα, κάθε ἐποχὴ ἀναδεικνύει νέους συνθέτες, νέα μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶναι ἀρρηκτὰ συνδεμένα με τὴν Ψαλτικὴ Τέχνη καὶ τὴν μακραίωνη Παράδοση τῶν προ αὐτῶν μελοποιῶν καὶ μαϊστῶρων.

Στὴν Πατριαρχικὴ Ψαλτικὴ Παράδοση οὐδέποτε ἐπαιξε ρόλο τὸ μουσικὸ σύστημα γραφῆς. Εἶναι γνωστὸ ἐξάλλου σὲ ὅλους μας ὅτι γιὰ δεκαετίες στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Νὰό Πρωτοψάλτης καὶ Λαμπαδάριος ἐψάλαν ὁ ἓνας χρησιμοποιώντας τὴν παλαιὰ γραφὴ καὶ ἄλλος τὴν νέα ἀναλυτικὴ καὶ δὲν υπήρχε οὐδεμίαν διαφορὰ στὸ ἀκουσμά.